

KIZILAY DERGİSİNDE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YANSIMALARI

*****

REFLECTIONS OF THE SECOND WORLD WAR IN KIZILAY JOURNAL

Yrd. Doç. Dr. Makbule SARIKAYA*

A- KIZILAY'IN TARİHÇESİ

İnsanlık kendi tarihi boyunca doğal afetler, salgınlar, savaşlar, siyasi ve sosyal krizlerden dolayı evrensel acılar yaşamış ve bunlarla yüzyıllarca çeşitli şekillerde mücadele etmiştir. Ancak Hümanist anlayışın gelişmesine, coğrafi keşiflerle tanınan ve sanayi devrimiyle küçülen dünyada tüm insanlığı kapsayan bir yardım organizasyonu XIX. yüzyılın ortalarına kadar kurulamamıştı. Toplumlarca şerefli bir iş olarak kabul edilen savaşta yaralılara yardım etme geleneğine, hatta daha XII. yüzyılın sonlarında Türk komutan Selahaddin Eyyubi tarafından gösterilen yaralı ve esirlere insani muamele örneklerine¹ rağmen kanlı ve uzun süreli savaşlarda çıkan sorunları çözmek, yaralıları ve hastaları korumak hatta ölümlere son hizmeti yapmak için düzenli ve tarafsız bir teşkilat Cenevre Mukavelenamesi'nin imzalanmasıyla oluşturulmuştur.

Jean Henry Dunant'ın girişimiyle 17 Şubat 1863'den itibaren "*Uluslararası Askeri Yaralılara Daimi Yardım Komitesi*" toplanmış² ve 1864'de ilk Cenevre Konvansiyonu oluşturularak kurulan gönüllü cemiyet, uluslararası sözleşmelere dayanan prensipler kabul etmiştir.³ 22 Ağustos 1864'de kabul edilen Cenevre Sözleşmesi'nin ilkeleri arasında; savaş meydanında yaralanan askerleri ele geçiren tarafın milliyet ayırmaksızın yaralıların ve savaş esirlerinin tedavi edilmesi, ölümlerin cesetlerinin defnedilmesi ve kimliklerinin ülkelerine bildirilmesi, yaralıların veya hastaların evrak ve eşyalarının korunması yada iadesi, sıhhi heyete

---

* İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü, Malatya. (makbule@inonu.edu.tr)

¹ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı 1877-1949, Ankara, 1950, s.5.

² Zühal Özaydın, Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi, (İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1987, s.20.

³ Esmâ Deniz, "Kızıllaç-Ay Nasıl doğdu? Nasıl Kuruldu?", Kızılay, I, Kasım 1941, s.6-7.

esir muamelesi yapılmaması, bu görevlilere gereken hürmetin gösterilmesi ve korunması gibi hükümler kabul edilmiştir.⁴

Cenevre Sözleşmesi'ne uyarak ilk 1868'de "*Mecruhin ve Maraza-yı Askeriyeye İmdat ve Muavenet Cemiyeti/Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Derneği*"⁵ adıyla kurulan Kızılay, 14 Nisan 1877'de "*Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti*"⁶ olarak adını değiştirmiştir. 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının yaşandığı bir dönemde, bu sözleşmeye hiç uymayan Ruslar,⁷ karşısında büyük bir yenilgi alan Osmanlı Devleti'nde Hilal-i Ahmer teşkilatı da gelişmemiştir. Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti, çalışmalarına Nisan 1911'de tekrar başlamış,⁸ I. Dünya Savaşı'nda başarılı çalışmalarda bulunmuş ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulma aşamasında 1923'de Türkiye Hilal-i Ahmer Cemiyeti adını almıştır.⁹ 1935'te Türkiye Kızılay Cemiyeti,¹⁰ 1947'de Türkiye Kızılay Derneği adını alarak günümüze kadar ulusal ve uluslararası alandaki çalışmalarını sürdürmüştür.¹¹

Uluslararası Kızılaç teşkilatına benzer amaçlarla kurulan Kızılay Cemiyeti'nin üstlendiği başlıca görevler savaş ve barış zamanına göre iki kısma ayrılmıştır. Savaş zamanında, Türk ve düşman askerlerinden yaralı ve hastaları ile zayıf ve malullerin tedavilerine, acılarının hafifletilmesine çalışmak; askeri makamların göstereceği yerlerde hastaneler kurup, sağlık levazımı yardımında bulunmak; orduda bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmek; esir askerlerin aileleriyle mektuplaşmalarını hatta cenaze merasimlerini düzenlemek olarak belirtilmiştir.¹²

⁴ Özaydın, Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi, s.23-25.

⁵ Dr. Besim Ömer Paşa, Hilal-i Ahmer'e Dair Konferans, (Hazırlayan:İsmail Hacifettahoğlu), Ankara, 2007, s.7.

⁶ Esmâ Deniz, "Kızılaç-Ay Nasıl Doğdu? Nasıl Kuruldu?", Kızılay, I, Kasım 1941, s.7.

⁷ Kemal Özbey, Türk Asker Hekimliği Tarihi Ve Asker Hastaneleri, I, İstanbul, 1976, s. 46-60.

⁸ Dr. Besim Ömer Paşa, Hanımefendilere Hilal-i Ahmer'e Dair Konferans, (Hazırlayan:İsmail Hacifettahoğlu), Ankara, 2007, s.79.

⁹ Muzaffer Tepekaya-Leyla Kaplan; "Hilal-i Ahmer Hanımlar Merkezinin Kuruluşu Ve Faaliyetleri (1877-1923)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, X, 2003, Konya, s.149.

¹⁰ Hüsnü Ada, The First Ottoman Civil Society Organization in The Service Of The Ottoman State: The Case of the Ottoman Red Crescent, (Sabancı Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2004, s.22.

¹¹ Seçil Akgün-Murat Uluğtekin, Hilal-i Ahmer'den Kızılay'a, Ankara, 2000, s.308-310.

¹² Muzaffer Tepekaya-Leyla Kaplan, "Hilal-i Ahmer Hanımlar Merkezinin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1877-1923)", s.187

Barış zamanında ise; salgın hastalıklarla ve çocuk vefatı gibi sosyal afetlerle mücadeleye katılmak; hastabakıcı ve hemşire yetiştirmek; doğal afetler, savaş ve göç gibi musibetlerde halka yardım etmek; savaş zamanındaki sorumluluklarını gerçekleştirmek için gerekli araç gereçleri depolamak ve tedbirler almak sayılabilir. Bunların yanında ulusal ve uluslararası düzeyde yardıma muhtaç insanlara, göçmen ve mültecilere yardım, gençlerin eğitimlerine katkı,¹³ kan bağıışı, sivil savunma tatbikatları, Kızılay Haftası etkinlikleri ve gençlik kampları gibi sosyalizasyon çalışmalarında bulunmuştur.

I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda büyük başarılar gösteren Türk Kızılay'ı,¹⁴ II. Dünya Savaşı'nda da önemli roller üstlenmiştir. Savaşın yaklaştığı yıllarda harekete geçen Kızılay Cemiyeti, 1930'ların başından itibaren depolarını doldurmuş, yeni ambarlar inşa etmiş, çeşitli ilaçları stoklamış, Dünya Kızıllaç Gençlik Dernekleriyle iletişimini ve üye sayısını arttırmış, hemşire okuluna alınan öğrenci sayısını iki katına çıkarmış, kamuoyunu bilgilendirme çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.¹⁵

B- "KIZILAY" DERGİSİ

İlk olarak Osmanlı Hilal-i Ahmer Mecmuası adıyla yayınlanan Türkiye Hilal-i Ahmer Mecmuası Eylül 1921'den itibaren İstanbul'da on beş günde bir çıkmıştır.¹⁶ 1928'de Harf İnkılâbıyla Ankara'da yayınıni sürdüren ve adı Türkiye Kızılay Mecmuası olan dergi sağlık, eğitim, kültür konularıyla geniş kitleleri bilgilendiren içerikle yayınıni sürdürmüştür.¹⁷ II. Dünya Savaşı'nın başladığı yıllarda Kızılay adını alan dergi, ilk yeni sayısını ilkkânun/Kasım 1941'de aylık olarak yayınlamaya başlamıştı. Her ayın ilk günü 25 sayfa olarak Ankara'da yayınlanan Kızılay dergisi, renkli bir kapağa ve siyah beyaz iç sayfalara sahiptir. Satış fiyatı 20 kuruş olan derginin ilk sayıları yazı işleri müdürü Mümtaz Faik

¹³ Taner Bulut, "Cumhuriyet'in Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Gençlik Kampları", Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, VI/14, Bahar 2007, Ankara, s.108.

¹⁴ Hüsnü Ada, The First Ottoman Civil Society Organization, s.133.

¹⁵ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.83-84.

¹⁶ Mesut Çapa, Kızılay (Hilal-i Ahmer) Cemiyeti (1914/1925), (Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1989, s.VI.

¹⁷ Seçil Akgün-Murat Uluğtekin, Hilal-i Ahmer'den Kızılay'a II, s.297-299.

Fenik'in idaresinde 10. sayıdan itibaren ise Dr. Remzi Gönenç'in idaresinde yayına devam etmiştir. Düzenli aylık sürelerle çıkmayan bazen birkaç ay aralıklı çıkan Kızılay, 1943 itibariyle 3 ayda bir yayınlanmış, içeriğinde ve sayfa sayısında önemli değişiklikler yapılmamıştır.

II. Dünya Savaşı'nın bütün dünyaya yayıldığı yıllarda yayın hayatına başlayan dergi, her sayısındaki sunuş bölümünün yanında savaş dönemiyle ilgili konulara ait 1-2 sayfalık kısa makalelere, fotoğraflara, şiir, anı, hikâyelere ve bulmacalara yer vermiştir. Türkiye'nin de savaşın etkisi altına girdiği yıllarda derginin tüm sayılarında hiç değişmeyen "*1 Ayda Kızılay*", "*Kızılhaç Dünyasında*" gibi bölümlerinde iç ve dış gelişmeler okuyucuya duyurulmuştur. Kızılay dergisi, savaşa ilişkin güncel haberler kadar geçmiş anılara, savaşın seyri ve Türkiye'nin savaştan etkilenmesine, olası bir savaş durumunda yapılacak hazırlık ve alınacak önlemlere, savaş dolayısıyla Türkiye'nin yaptığı yardımlara, Kızılhaç'ın çalışmalarına değinirken; ülkede yaşanan sel, deprem gibi doğal afetleri, çocuk ve gençlik bakımını, hemşirelik, kan bağıışı ve kamplar gibi konuları da gündeme getirmiştir.

1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'ya saldırmasıyla başlayan II. Dünya Savaşı,¹⁸ kısa sürede hızla Avrupa'ya ve dünyaya yayılırken tarafsız bir devlet olarak politika belirleyen Türkiye, artan tehlike karşısında tüm koşullarını her an savaşa girecekmiş gibi şekillendirmek zorunda kalmıştı. Bu dönemde ordunun seferberlik durumu ve silâh altına alınanların sayısının ve savunma harcamalarının artması, ülke ekonomisini ve sosyal dinamiklerini olumsuz yönde etkilemişti.¹⁹ Bu yıllarda bir tür savaş ekonomisine geçen Türkiye'de üretken işgücünün azalması tarım ve sanayi sektörünü yeni sıkıntılara sokarken, mevcut imkânlar öncelikle askeri ihtiyaçları gidermek yönünde kullanılmıştı. 18 Ocak 1940'da Milli Korunma Kanunu çıkarılarak üretimi arttırmak ve ordunun ihtiyaçlarını karşılamak yönünde sorunlara çözüm aranmıştı.²⁰ Muhtemel bir karaborsa oluşmasını engellemek,

¹⁸ Liddell Hart, II. Dünya Savaşı Tarihi, I, (Çeviren: Kerim Bağrıaçık), İstanbul, 1998, s.13.

¹⁹ Stefanos Yerasimos, Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye (Çeviren Babür Kuzucu), III, İstanbul, 1992, s.150.

²⁰ Milli Korunma Kanunu, Kanun No: 3780, Düstur, XXI, (III. Tertip), Ankara, 1940, s.433.

fiyatları kontrol etmek ve stok yapmak için Ticaret Ofisi ve Toprak Mahsulleri Ofisi gibi kuruluşlar oluşturulmuştu. Ancak Savaş'ın tırmanması ve Akdeniz'de tehdidin artması üzerine Türkiye'de ekmek başta olmak üzere birçok tüketim maddesi karneye bağlanmış ve temel ihtiyaç malları kısıtlandığından sosyo-ekonomik sorunlar ortaya çıkmıştı. Bu süreçte sorunların çözümünde savaş koşullarındaki hükümete yardım eden sosyal yardım kurumlarından biri olan Kızılay diğer cemiyetlerle işbirliği yapmıştır. Kızılay Cemiyeti'nin katkılarından biri de Türkiye'nin savaş tehdidinden dolayı hükümet düzeyinde çeşitli önlemlerin aldığı hatta basının denetiminin arttırıldığı bir dönemde Kızılay dergisini kesintisiz olarak yayınlamasıdır.²¹

C- KIZILAY DERGİSİNDE II. DÜNYA SAVAŞI

1940-1945 yılları arasında Kızılay Dergisinde ağırlığını koruyan II. Dünya Savaşı'na ait konular Türkiye'nin tarafsızlık politikasına uygun nitelik ve kamuoyunu bilgilendirici içerikle sunulmuştur. Kızılay dergisinin ilk sayısında "*Bayram Günleri ve Kızılay*" başlıklı yazıda; Cumhuriyet'in 18. yılının kutlanmasının heyecanı ve mutluluğundan bahsedilerek, "*Bütün Avrupa baştan aşağı kaynayan katran içinde bunalırken bizim gecelerimiz nurlu, kaygısız, günlerimiz aydın ve çiçeklidir.*" sözleriyle Türkiye'nin savaş dışında kalmasının önemi vurgulanmıştır. Devamında istikbale emin bakılabilmesi için dikkatli olunması ve felaketlerin ansızın gelebileceği bir duruma karşı milletin sadet sigortası olan Kızılay'a yardım edilmesi gereği anlatılmıştır. 1940'lı yıllarda yayın hayatına başlayan Kızılay Dergisi, Cemiyet'in yurt içi ve yurt dışı çalışmalarını

---

²¹ Matbuat Umum Müdürlüğü'nün 22 Mayıs 1940'da Başbakanlığa bağlandığı ve kuruma yayın organlarını kapatma yetkisinin verildiği 1 Haziran 1940'da yürürlüğe giren kanunla gazete ve dergilerin denetimi sıkılaştırılmış, ülke içinde ve dışında siyasi, iktisadi ve kültürel hareketler bakımından bütün neşriyat takip edilmiştir. Bkz. Aliye Uçar, İkinci Dünya Savaşı'nda Cumhuriyet Gazetesinin Dış Politika Değerlendirmesi, (Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1992, s.20-21. Bazı kapatılma olaylarının yaşandığı bu dönemde Kızılay dergisi, 1940'da Türkiye'de çıkmakta olan 340 dergi içinde yayın hayatına devam etmiştir. Server İskit, "Okuyanlarımıza Okunanlarımıza Dair", Kızılay, II, İlkânun 1941, s.18.

halka duyurmanın yanında, devam eden savaş ortamında halkın bilinçlendirilmesine yönelik yazılara ağırlık vermiştir.

II. Dünya Savaşı'nın etkisinin bütün dünyada hissedildiği özellikle Türkiye'nin çepeçevre sarıldığı bir dönemde, siyasi demeçlerin olduğu kadar kamuoyunun da gündemini savaş oluşturmuştur. Bundan dolayı, "*Kızılay, felaketlere karşı en emin bir sığınaktır. Çünkü mayasını vatandaşlar arasındaki tesanüt fikrinden alır.*" sözleriyle Kızılay Cemiyeti'ne yardım edilmesine yönelik sosyal dayanışma mesajlarının yanında,²² "gaz kursları" ve tatbikatlarla halk bilgilendirilmiş; yurdun her tarafında açılan "Gençlik Kampları" ile sağlam bünyeli yurttaşlar yetiştirmek hedeflenmiştir.²³ Her yaştan üyesi olan Cemiyet, Kızılay Gençlik Derneği'nin ulusal ve uluslararası etkinliklerini ön plana getirerek üye sayısını arttırmaya çalışmıştır.²⁴ Böylece savaş zamanında ülke içinde başta pasif korunma tedbirleri ve savaş hazırlıkları yapılmakla birlikte yurt içinde meydana gelen doğal afetlerde (sel, deprem, heyelan, yangın gibi) fakirlere, mülteci ve muhacirlere yardım edilmiş, gençlik teşkilatları ve kamplar aracılığı ile okullarda eğitsel ve sıhhi dersler verilmiştir.²⁵

II. Dünya Savaşı sırasında Kızılay Cemiyeti, sağlık kurumlarına, Türk esirleri ve yabancı esirler ile harp sonu kurtarılan ülkelerdeki muhtaçlara; deprem, heyelan, yangın felaketine uğrayanlara; mülteci ve göçmenlere; gıdasız çocuklara; kıtlığa uğrayan veya sıtma, verem gibi salgın hastalıklara yakalananlara; yabancı ülkelerdeki felaketzedelere ve uluslararası Kızıllaç kuruluşlarına çeşitli yardımlarda bulunmuştur. Bunlar arasındaki en yüksek maddi kaynak, deprem yardımlarına ve uluslararası Kızıllaç örgütlerine ayrılmıştır.²⁶

Daha savaş başlamadan önlemler alan Kızılay Cemiyeti, ilk gaz maske fabrikasının temelini 1934'de atılmasına öncülük ederek muhtemel zehirli ve boğucu gazlardan halkı korumak için gaz maskesi stoklarını 1936 yılına gelindiğinde belirgin şekilde arttırmıştır.²⁷ Benzer şekilde savaş öncesi başlayan

²² Mümtaz Faik Fenik, "Bayram Günleri ve Kızılay", Kızılay, I, Kasım 1941, s.1.

²³ Bulut, "Cumhuriyet'in Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Gençlik Kampları", s.104.

²⁴ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.87.

²⁵ "1 Cumhuriyet Yılında Kızılay Yurdun İçinde Ve Dışında Muhtaç Olan Kimselere 2.772.572 Liralık Yardım Yaptı", Kızılay, I, Aralık 1941, s.3-5.

²⁶ "XX ci Cumhuriyet Yılında Kızılay", Kızılay, XI, Ekim 1943, s.1

²⁷ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.82, 87.

tüm hazırlıklara rağmen yurt içindeki çalışmalarını aksatmadan sürdüren Kızılay Cemiyeti, 1939 Erzincan depremi gibi büyük felaketlerin yanında 1940 ve sonrasında ilaç stoklarını idareli kullanmış, harp yardımcı ve koruyucu maddelerinin miktarını yükseltmiş, aynı zamanda savaşta zarar gören ülkelere yardımını da sürdürmüştür.²⁸ II. Dünya Savaşı sırasında Kızılay dergisi, savaşa ilişkin yurt içindeki çalışmalarının yanında eskisinden daha yoğun bir şekilde yurt dışı yardımları ve Kızılhaç ile olan işbirliğine²⁹ dair konulara yer vermiştir.

1- Kızılay Dergisine Yansıyan Yardım Çalışmaları

1939'da savaşın başlaması ve hızla yayılmasına rağmen yurt içindeki çalışmalarını sürdüren Kızılay Cemiyeti, savaş süresince her iki bloğun savaş tutsaklarına, göçmenlerine işgal bölgelerindeki insanlara, mültecilere ve esirlere yardım etmiştir. Savaşın tüm dünyayı etkilediği bir dönemde Kızılay, üyesi olduğu Kızılhaç teşkilatlarının hem kendi ülkelerindeki hem de uluslararası çalışmalarına destek olmuştur. Savaş koşullarında cephe gerisi hizmeti verme ve sivil halkı korumanın yanında esir ve mültecilere ilişkin sorunları çözme konusunda Kızılhaç'a önemli yardımlarda bulunan Kızılay Cemiyeti adeta savaşla savaşmıştı.

Savaş sırasında Kızılhaç'ın çalışmalarını "*Kızılhaç Dünyasında*" başlıklı bölümde sürekli bir şekilde gündeme getirerek, dünyadaki yardım faaliyetlerini fotoğraflarla Türk okuyucularına sunmayı başaran Kızılay dergisi, gelişmelere ilişkin genel bilgiyi de kamuoyuna ulaştırmıştır.³⁰ Dergide savaşa ilişkin haberlerde Alman Kızılhaç'ı kadar İngiliz ve Amerikan Kızılhaç'ına ilişkin bilgiler, savaşan taraflara eşit uzaklıkta olma gayretiyle verilmiş, dünyanın çok uzak bölgelerinden haberler gündeme taşınmıştır. Savaşa ilişkin haberlerde; yaralı askerin sesli mektubundan seyyar yardım ekiplerinin çalışmalarına, süt yardımlarından izcilik teşkilatlarına kadar birçok konuya değinilmiştir. Siyasi konulardan uzak olan bu haberler genel hatlarıyla; savaştakilere insani yardım, gönüllü faaliyetlerle kurulan yeni teşkilatlar, teknolojik gelişmelerin takibi ve kamuoyunu bilgilendirme gibi konulardan oluşmuştur.

²⁸ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.96-98.

²⁹ Hüsnü Ada, The First Ottoman Civil Society Organization, s.145.

³⁰ "Kızılhaç Dünyasında", Kızılay, I, Kasım 1941, s.12.

a- Yaralılara ve Esirlere Yardım: Kızılay'da savaş sırasında yapılan yardımlara ilişkin çok sayıda haber ve görsellerle cephede ve cephe gerisindeki yaralılara yardım çalışmalarına değinilmiştir.³¹ Savaştan etkilenen asker ve sivillerin gerek hastanede gerekse sonrasında iyileştirme yardımları, kan bağıışı, çeşitli otellerin hastane veya çocuk yurdu haline getirilmesi ve buna katkı sağlayan işadamları örnekleri³² gibi birçok haber farklı dillerden yapılan çevirilerle halka ulaştırılmıştır.³³ Savaşta çok sayıda yaralının kurtarılmasında kullanılan teknolojik gelişmeler, sıhhiye uçaklarının can kurtarma başarıları ve yaralı taşımadaki etkin rolleri de okuyucuya Kızılay aracılığı ile duyurulmuştur.³⁴

Dergide yer alan konulardan biri de harp esirleridir. Yurtlarını korurken esir düşen askerlere Kızılhaç gibi Kızılay da şefkat elini uzatmıştır. Genel Kurmay Başkanlığı'nın 1 Nisan 1941'de kamp yerleri ve mevcutlarını belirleyerek hizmete sunduğu askeri kamplara destek hizmeti vermenin³⁵ yanında esirler ile ailelerinin gönderilerini İsviçre'de kurulan "Üsera Kampları"na sevk ederek ilgili kişilere ulaştırılmasında insani bir vazife üstlenen Kızılay Cemiyeti,³⁶ savaşın ilk yıllarından itibaren İzmir ve Mersin limanlarında esir ve yaralı değişiminde etkin rol üstlenmiştir. Kızılay'ın önderliğinde gerçekleştirilen esir değişimi, yaralı askerlerin gemilere nakli konularında birçok haberi sunan dergi,³⁷ dünyaya örnek olan hizmetleriyle Kızılay Cemiyeti'nin İngiliz ve İtalyanlarca övüldüğünün örneklerini satırlarına taşımıştır. Dergi, farklı milliyetten esirlerin Türkler ve Türk Kızılay'ına ilişkin görüşlerini,³⁸ harp esirlerine kolilerle giyecek ve yiyeceğin

³¹ "Cephe Gerisinde ve Cephede Kızılhaç", Kızılay, III, Son Kanun/Ocak 1942, s.19.

³² Kızılhaç Dünyasında", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.14-15.

³³ "Sıhhiye Uçakları", Kızılay, XIII, Nisan 1944, s.32-33; Dr. Remzi Gönenç, "Havacılık Tababeti", Kızılay, XIV, Temmuz 1944, s.41-43.

³⁴ "Kızılhaç Dünyasında", Kızılay, III, Son Kanun/Ocak 1942, s.12-14; "Sıhhiye Uçakları", Kızılay, XIII, Nisan 1944, s.32-33;"Amerikan Ordusunda Grip Aşısı", Kızılay, XX, Eylül 1946, s.9.

³⁵ Ahmet Emin Yaman, "II. Dünya Savaşında Türkiye'de Askeri Mülteciler ve Gözaltı Kampları (1941-1942)", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, XXI/33, Ankara, 2003, s.153.

³⁶ Bedi Karaburçak, "Harf Esirleri", Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.7.

³⁷ Mekki Sait Esen, "Esir Değişimi", Kızılay IX, Mayıs 1943, s.3-5.

³⁸ İhsan Barlas, "Esir Mübadelesi ve Kızılay", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.4-5.

yanında ilaç, kitap hatta yeni yıl hediyeleri³⁹ gönderilmesine ilişkin haberlere de yer vermiştir. İzmir’de İngiliz ve İtalyan malul esirlerinin değiştirilmesinde görev alan Kızılay’ın bütün dünyada hayranlık ve şükran uyandıran başarıya imza atması,⁴⁰ Kızılhaç’ın işbirliğine ilişkin gazete haberleri, Yunanistan’a yapılan yardım ve esir değişiminde üstlenmesi Kızılay dergisinde övülmüştür.⁴¹

Kızılay Cemiyeti’nin II. Dünya Savaşı’ndaki en yoğun uğraş alanı olan esirlere yardım, uluslararası Kızılhaç örgütleri, büyük elçilik ve konsolosluklar düzeyinde işbirliğiyle sürdürülmüştür. Kızılay’ın bu konudaki tüm faaliyetleri dergide, harp esirlerinin aileleriyle haberleşmesine ve posta gönderilerine yardım, kayıpların ailelerine ulaştırılması, dağılan ailelerin birleştirilmesi ve adres bulma konusunda uluslararası adres bilgi bankası oluşturulmasına katkıları ele alınmıştır.⁴² Ayrıca Türkiye’ye sığınan esirlere ve mültecilere yapılan yardımın yanında kinin başta olmak üzere çeşitli ilaçları sağlayan, fakir ve zor durumda olanlara yardım eden⁴³ Kızılay Cemiyeti’nin mültecilere karşı insanlık görevini yerine getirmesi de dergide işlenen konular arasındadır.

b- Savaşın Ülkelere Yardım: Savaşın ilk yıllarından itibaren İngiliz, Fransız, Polonya, Belçika ve Norveç gibi birçok ülkeye yardım edilmekle⁴⁴ birlikte komşu ülke Yunanistan’a yapılan yardımlar derginin gündemindeki ağırlığını korumuştur. Tıpkı I. Dünya Savaşı’nda olduğu gibi⁴⁵ 1941’den beri Alman-Yunan savaşından kaçan ve Türkiye’ye sığınan mülteciler,⁴⁶ uluslararası organizasyonlar ile Yunanistan’a yiyecek ve giyecek sevkinin yanında, ilaç yardımı,⁴⁷ II. Dünya Savaşı sırasında özellikle Yunanistan’a yardımlar götüren Kurtuluş Vapuru’nun seferleri Kızılay’ın aylık faaliyetlerini açıkladığı sayfasında en dikkati çeken

³⁹ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.102-103.

⁴⁰ “Bir İnsaniyet Vazifesi”, Kızılay, V, Mart 1942, s.6-8.

⁴¹ “Kızılhaç Dünyası”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.14.

⁴² Seçil Akgün-Murat Uluğtekin, Hilal-i Ahmer’den Kızılay’a II, s.79.

⁴³ “Bir Yılda Kızılay”, Kızılay, V, Mart 1942, s.2-4.

⁴⁴ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.99.

⁴⁵ Erol Kaya, “Milli Mücadele Döneminde hilal-i Ahmer Cemiyeti’nin Anadolu ve Yunanistan’daki Türk ve Yunan Esirlerine Yaptığı Yardımlar”, Turkish Studies, 3/2 Winter 2008, s. 466. (<http://www.turkishstudies.net>)

⁴⁶ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.99.

⁴⁷ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.102-103.

bölümü oluşturmuştur. Başta gıda olmak üzere çeşitli yardımların Yunanistan'a ulaştırılmasında durmaksızın çalışan ve sayısız hayatı kurtaran Kurtuluş Vapuru'nun⁴⁸ batmasından sonra yardımlara Dumlupınar vapuru ile sürdürülmesi, Balkan Etıbbıa Birliği Türk Komitesi ile verilen sıhhi desteğin devamlılığı derginin uzun yıllar gündeminde yer almıştır.⁴⁹ Ayrıca 1942'de Yunanistan'dan bin çocuğun Kızılay Cemiyeti'nin bakımına verilmesi,⁵⁰ Yunanistan'dan gelip Aydın, Nazilli ve Denizli'ye yerleştirilen Yunan mültecilerinin ihtiyaçlarının karşılanması,⁵¹ hatta Amerikan Kızılaç'ının gönderdiği süt tozu ve battaniye gibi yardımlarının dağıtılması gibi haberler dergide fotoğraflarla sunulmuştur.

Kızılay dergisinde, Yunanistan'ın yanında savaş süresince İngiltere, Fransa, Polonya, Belçika, Norveç ve Bulgaristan'a başta savaş esirleri olmak üzere giyecek ve yiyecek yardım paketlerinin gönderildiği,⁵² savaştan kaçan göçmenlere limanlardan itibaren gerekli barınma ve tedavi imkânlarının sunulduğu, stratejik öneminden dolayı savaş yaralılarına İzmir ve Mersin limanlarından hizmet verildięi⁵³ belirtilmiştir.

c-Gönüllü Faaliyetler: Kızılay dergisinde, Kızılay'ın hem kendince hem de Kızılaç ile birlikte yaptığı ulusal ve uluslararası yardım örnekleri arasında bireysel gönüllülerden farklı meslek ve hizmet gruplarına kadar oldukça geniş bir alana ilişkin çalışmalara yer verilmiştir. Örneğin, İsveç Prensi Charles'in 80. yaş günü kutlaması ve Kızılaç'a yardımı bireysel bir örnek olarak, Finlandiya'nın savaşa girmesiyle cephe gerisinde etkin çalışan Lotta'ların⁵⁴ faaliyetleri geniş kitlelesel örneklerden biri olarak okuyucuya sunulmuştur.⁵⁵ Dergide, gönüllülerin ekonomik olduğu kadar sıhhi, sosyal ve eğitsel yardımları; örneğin birçok gönüllü ev hanımının askerler için yün kıyafetler örmesi, kadınların ve genç kızların

⁴⁸ "1 Ayda Kızılay", Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.9.

⁴⁹ "Rakamlar Konuşuyor", Kızılay, II, ilkkânun 1941, s.21.

⁵⁰ "Yunanistan'a Gönderilen Yiyecekler", Kızılay, V, Mart 1942, s.25.

⁵¹ "Rakamlar Konuşuyor", Kızılay, II, ilkkânun 1941, s.21.

⁵² Seçil Akgün-Murat Uluğtekin, Hilal-i Ahmer'den Kızılay'a II, s.82.

⁵³ Seçil Akgün-Murat Uluğtekin, Hilal-i Ahmer'den Kızılay'a II, s.83.

⁵⁴ Lotta; Finlandiya'da savaş başladıktan sonra kadınlarca kurulan gönüllü ve sivil bir teşkilatı olup ateş hattına kadar sokularak yaralı askerlere çeşitli yardımlarda bulunmaktaydı. "Kızılaç Dünyasında", Kızılay, III, Son Kanun/Ocak 1942, s.12

⁵⁵ "Kızılaç Dünyasında", Kızılay, III, Son Kanun/Ocak 1942, s.12-14.

pansuman, savaş araç ve silahlarının montajını yapması, çevirmenlik gibi işlerle uğraşması övgüyle anlatılmıştır.⁵⁶ Gönüllü teşkilatlara ilişkin verilen haberlerde; resmi veya yarı resmi kurumlarla gerçekleştirilen işbirliği örnekleri, savaş ortamında sıhhi ihtiyaçları karşılamaya yönelik hızlı hareket eden seyyar hastane ve sıhhi birimlerin kurulması⁵⁷ hatta plajlarda can kurtarma hizmetlerinin detayları hakkında bilgi verilmiştir.⁵⁸

Dergi, Kızılhaç örneklerinin yanında Kızılay'ın faaliyetlerini "*Kızılay Hatıralarından*" başlıklı köşesinde sürekli bir şekilde okuyucuyla paylaşırken, okullarda öğrencilere karşılıklı yardım ve dayanışma, temizlik ve cömertlik gibi kavramları öğretmeyi, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de Kızılay gençlik kurumlarının eğitim çalışmalarını arttırmayı⁵⁹ amaçlamış; ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen gençlik kamplarını fotoğraflarla örneklendirmiştir.

Kızılay Cemiyeti hem faaliyetlerinde hem de örgütlenmesinde dünyadaki çeşitli Kızılhaç teşkilatlarını ve onların çalışmalarını model almıştır. Bu yönüyle savaşta en çok etkilenen kesim olan çocukların korunmasını önemseyen Kızılay dergisi, savaş sırasında çocuklara ilişkin haberlere yer vermiştir. Dergideki örnekler Türkiye'den verilmekle birlikte ağırlıklı olarak savaş bölgelerindeki Kızılhaç'ın çocuk koruma çalışmalarından seçilmiştir. Özellikle İngiltere'de hava akımlarından dolayı korumasız kalan çocukların Kanada ve Avustralya gibi uzak bölgelere götürülerek orada savaş dışında tutulduğu ve tedavi edildikleri, kız izcilerin Kızılhaç için çalıştıkları ve yardım toplayarak tayyare aldıkları gibi çarpıcı örnekler yer almıştır.⁶⁰

d-Kamuoyunu Bilgilendirme: Türk Kızılay Cemiyeti her an savaşa girmeye hazır bir ortamda mobilizasyonu etkin şekilde sağlamayı planladığı için kamuoyunun güvenini kazanacak ve desteğini alacak kapsamlı çalışmalara başlamıştır. Kızılay dergisi, savaşa ilişkin gelişmeleri ve yardım faaliyetlerini halka

⁵⁶ "Kızılhaç Dünyasında", Kızılay, VII, I. Teşrin/Ekim 1942, s.12-13.

⁵⁷ "Batı Cephesinin Sıhhi İşleri", Kızılay XV, ilkteşrin/Ekim 1944, s. 72-75.

⁵⁸ Nüzhet Baba, "Plajlarda", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.8-9.

⁵⁹ "Dünyada Gençlik Kızılhaç Türkiye'de Gençlik Kızılay Kurumları", Kızılay, V, Mart 1942, s. 9-10.

⁶⁰ "Kızılhaç Dünyasında", Kızılay, I, Kasım 1941, s.12-13.

ulaştırırken, muhtemel bir savaş için neler yapılabileceği konusunda sivilleri eğitime görevini de üstlenmiştir. Dergi, halkı bilgilendirmek için özellikle savaşta kullanılan silahlara ve yayılan hastalıklara karşı alınacak önlemleri, sivil savunma ve ilk yardımın öğrenilmesine önem verilmekle birlikte Kızılay hizmetlerinden nasıl yararlanılabileceği hakkında bilgi vererek toplumsal dayanışma ve etkinliğini arttırmayı sağlamıştır. Dünyadaki teknik gelişmelerin takip edildiği dergide, kadın ve çocukların korunması, savaşın olumsuzluklarına karşı milli ve evrensel boyutta farkındalık yaratılması da gündemde tutulmuştur.

Kamuoyuna sunulan örnekler ile halk sağlığı konusunda dünyadaki başarılı Kızılhaç teşkilatları örnek alınmıştır. Kızılhaç sağlık propaganda yayınları arasında özellikle halk sağlığı konusunda yardım alan Kızılay dergisi, Kızılhaç sıhhi raporlarından savaş sırasında ortaya çıkan ve yayılan hastalıklarla mücadeleye ilişkin bilimsel bilgiyi halka ulaştırarak lekeli humma, hummayı racia, bitle savaş yöntemlerini anlaşılır şekilde⁶¹ işlemiştir. Böylece dergi, savaşta cephede ortaya çıkabilen ve özellikle askeri birlikleri etkileyen hastalıklarla mücadelenin yanında kıtalararası yayılma gösteren hastalıkları tanıtmış,⁶² mücadele yolları hakkında bilgi vererek salgına dönüşmeden alınacak tedbirleri sıralamıştır.⁶³

Tıp dünyasındaki büyük keşiflere⁶⁴ ve sağlık alanındaki ilerlemelere⁶⁵ de yer veren Kızılay dergisi, savaş sırasında Amerika ve İngiltere gibi ülkelerdeki savaş neşriyatını, Kızılhaç'ın radyo konuşmalarını, broşürlerini, farklı dillerde hazırlanan kitaplarını Türk kamuoyuna ulaştırmıştır. Dergi çeşitli ülkelerden verdiği örneklerle bitaraf bir anlayışa uygun olarak gönüllü teşkilatları ve onların yaptıklarını tanıtmış, gerçek öykülerle gönüllü çalışmaları ve savaş ortamında yapılması gerekenleri örneklendirmiştir. Örneğin Almanya'daki gönüllü hemşirelik

⁶¹ "Bit Nasıl Ölür", Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.9-10; "Lekeli Hummayı Ortadan Kaldıralım", Kızılay, XVI, Ocak 1945, s.89; "Sağlık Bahisleri", Kızılay, XVI, Ocak 1945, s.99.

⁶² Harry H. Stage, "Sıtmayı Bulaştırmakta Sivrisineğin İnsanlığa Yaptığı Fenalıklar ve Korunma Çareleri", Kızılay, XIII, Nisan 1944, s.23-29.

⁶³ "Amerikan Ordusunda Tropikal Hastalıklarla Nasıl Mücadele Ediliyor?", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.16-17.

⁶⁴ "Tıp Aleminde Mühim Bir Keşif", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.20-21.

⁶⁵ Morris Fishbein, "Amerika'nın Sağlık Alanında 1943 İlerlemeleri", Kızılay, XIV, Temmuz 1944, s.51-52; "Hastalıktan Korunma Bakımından Yeni Zaferler", Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.107-108.

ve hastabakıcılık kurslarına, Rusya'ya gönderilecek ilaç yardımları için alınan tedbirlere, Kızılhaç'ın ilk yardım derslerine ait haberlerle⁶⁶ kamuoyu bilgilendirilmiştir. Bu bilgilendirme yazılarında öncelikle sağlık konuları yer almakla birlikte farklı konulara ait yerli ve yabancı yazarların makalelerine yer verilmiştir. Türk yazarların makalelerinin yanında sayısı 1944'den itibaren artan bilimsel çeviri makalelere yer veren Kızılay dergisi, "Bulletin for der Crouse Nurses" gibi sıhhi dergilerden bilgileri okuyucuya ulaştırmıştır

2-Kızılay'da Savaşa İlişkin Haberler

Siyasi konulara girmeksizin Kızılay dergisi, II. Dünya Savaşı'na ilişkin haberlerinde deniz, hava ve kara savaşlarına, kullanılan silahlara ve teknolojik gelişmelere, savaşın ülkeler üzerindeki olumsuzluklarına, dünyanın çok uzak bölgelerindeki ülkelere ve insanlara ait bilgiler vermiş hatta bu konuların kısa kısa ele alındığı II. Dünya Savaşı sözlüğü hazırlamıştır.

II. Dünya Savaşı'nın genel seyrinde ağırlığı deniz savaşlarına veren dergide⁶⁷ Alman ve İngiliz donanma zırhlılarına ait fotoğraflarla dünya denizlerindeki meydan muharebeleri bilgisinin yanında,⁶⁸ savaş sırasındaki kurtarma çalışmaları⁶⁹ ele alınmıştır. Savaş haberlerinde her iki bloğa eşit uzaklıkta durularak değerlendirmelerin yapıldığı⁷⁰ dergide, deniz, hava ve kara savaşlarına yer verilmiştir.

II. Dünya Savaşı çok çeşitli silahların ve savaş araç gereçlerinin kullanıldığı, imha gücü yüksek ve cephe gerisini etkileyen nitelikleriyle geniş bir alana yayılan savaş teknolojisinin hızla geliştirilmesine de neden olmuştur.⁷¹ Kızılay dergisi, savaşta kullanılan silahlar, sivillerin bunlardan koruma yöntemleri ve hızlı gelişen

⁶⁶ "Kızılhaç Dünyasında", Kızılay, II, İlkânun/Aralık 1941, s.12-13.

⁶⁷ Abidin Daver, "Okyanuslarda Harp", Kızılay, IV, Şubat 1942, s.2-3; "Okyanoslar Meydan Muharebesi", Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.19-20.

⁶⁸ Abidin Daver, "Atlantik Deniz Muharebesi", Kızılay, II, İlkânun/Aralık 1941, s.2-3.

⁶⁹ "Kazaya Uğrıyan Pilatlar Nasıl Kurtarılıyor?", Kızılay, II, İlkânun/Aralık 1941, s.14-15.

⁷⁰ Abidin Daver, "Denizcilik Bahisleri", Kızılay, III, Son Kanun/Ocak 1942, s.2.

⁷¹ II. Dünya Savaşı'nda kullanılan silahların sayı ve niteliklerinin ne denli hızlı geliştiği ve karmaşılaştığı yaklaşık 550 sayfalık ansiklopedide açıkça görülmektedir. Bkz. The Encyclopedia of Weapons of World War II, General Editor: Chris Bishop, New York, 1998, s.7-540.

teknolojinin takibini yaparak gerekli önlemleri alma konusunda okuyucusuna bilgi ulaştırma gayretindeydi. Örneğin, savaş sırasında kullanılmaya başlanan zehirli gazların nasıl yayıldığı ve korunma yöntemleri hakkındaki açıklamalar ile halk bilgilendirilmiştir.⁷² Bununla birlikte Kızılay dergisi, hayat kurtarma, cepheden hasta ve yaralıları güvenle nakletmede kullanılan Bulgar Kızıllaç'ın sıhhi trenleri⁷³ ve hava sıhhiye teşkilatları⁷⁴ gibi yakın teknolojik takibin örneklerine de yer vermiştir. Dikkat çekici fotoğraflar ve alt yazılarla savaşın yüksek tahribatı, sınırsız yıkımına ilişkin görsel kanıtların yanında yardımlara ilişkin iyilikler ve ümitleri de sayfalarına taşıyan Kızılay dergisi, okuyucunun savaş konusundaki bilinç düzeyini ve felaket algısını şekillendirmeye çalışmıştır.⁷⁵

Savaşın ülkelerdeki etkilerinin yansımalarını ilginç konularla gündeme getiren Kızılay dergisi, hazırladığı "*Pasifik Lügati*" ile okuyucuya dünyadaki ülkeler ve adalar hakkında genel kültür bilgisi vermiştir. Bu bölümde bir zamanlar ders kitaplarında adını sadece duyduğumuz ve haritada bulamadığımız birçok ada ve ülkenin şimdi gazete başlıklarında ve haberlerde duyduğumuz yerler olmasından dolayı bu yerlerin özelliklerini vermeyi yararlı gördüğünü belirten dergi, bölgenin coğrafi konumunu, yüzölçümünü, nüfusunu, başkentini ve çok kısa tarihine ilişkin açıklamalar yapmıştır.⁷⁶ Böylece yeni yerler hakkında genel bilgi edinen okuyucu daha rahat gazete okuma fırsatı bulabilmiştir. Kızılay dergisi, savaşa katılan ülkelerin nüfus, ekonomik kaynakları, endüstrisi ve savaş sırasına uğradıkları kayıplarını,⁷⁷ bazı ülke örneklerinden hareketle açıklayarak, hammadde kaynakları ve iktisadi yatırımlara önem verilmesi, milli konuları ön plana çıkaran etkinlikler düzenlenmesi, spor alanındaki başarılarının birleştirici gücünün topluma

⁷² "Harbin En Korkunç Silahı Zehirli Gaz", Kızılay, III, Son Kanun/Ocak 1942, s.20.

⁷³ "Kızıllaç Dünyasında", Kızılay, V, Mart 1942, s. 6-17.

⁷⁴ Abidin Daver, "Amerikan Hava Sıhhiye Teşkilatı", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.10-11.

⁷⁵ Kızılay, IV, Şubat 1942, s.9-10.

⁷⁶ "Pasifik Lügati", Kızılay, IV, Şubat 1942, s.14-15.

⁷⁷ Örneğin Kızılay'da, Avrupa'nın yüz ölçümü olarak iki katı büyüklüğündeki Sovyetlerin 172 milyonluk nüfusu olduğu, savaşa girerken maden ve tarımsal üretimde dünyanın öncü ülkesi olduğu, elektrik üretiminde ve çarlık sonrası sanayileşmede başarılı olan Rusya'nın makine sanayinin yanında petrol üretimine sahip bulunduğunu ve o günkü Rusya'nın 1942'de Alman hâkimiyetine girmesine rağmen tarım, demir-çelik ve dokuma sanayinde hala iyi durumda olduğu belirtilmişti. Ahmet Hidayet, "Rusya'nın Ekonomik Kaynakları", Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.16-17.

yansıtılmasının önemi ele almıştır.⁷⁸ Ülkeler ve savaş sırasındaki toplumsal ve yönetsel stratejileri hakkında bilgi veren dergi, Hıristiyan ve İslam ülkelerindeki tarihi konulara,⁷⁹ Türk gazetecilerin Amerika'daki intibaları gibi güncel gezi yazılarına yer verilmiştir.⁸⁰

3- Kızılay'da Savaşın Yurt İçi Yansımaları

1939'da "Dünyada insanları birbirine düşürecek bir harbin cidden akla ve mantığa uygun hakiki sebepleri yoktur. Bununla beraber herkes önüne geçilmez bir felaketi karşılıyor gibi harbe hazırlanıyor."⁸¹ sözleriyle dönemin basını yaklaşan savaşı halka duyurmuştu. 1930'ların ortasından itibaren belirginleşen bu felakete karşı hazırlıklara başlayarak malzeme stokunu arttıran Kızılay, tüm halkı muhtemel bir savaşa karşı hazırlamaya çalışmıştı. Bu bağlamda gençlerin ruh ve beden gücünü arttırmak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak ve savaş konusunda çocukları, gençleri, çalışanları çeşitli organizasyonlar oluşturarak bilinçlendirmek için eğitsel çalışmalara başlamıştır. Kızılay Cemiyeti, özellikle hastabakıcı ve hemşire yetiştirmek, Kızılay'a gönüllü ve aktif üyeler kazandırmak için etkin çalışmalar yapmış; okul çocuklarından üniversite gençliğine kadar çok sayıda öğrenci için kamp eğitimiyle geniş kitlelere ulaşmıştır.⁸² Hemşirelik, kamplar, sosyal dayanışma, gönüllü çalışma örnekleri, ilk yardım ve sivil savunma gibi konularda Kızılay dergisi, hemen her sayısında bilgilendirme ve eğitim çalışmalarında bulunmuştur.

a- Hemşire ve Hastabakıcı Yetiştirme: Savaş ortamında özellikle sağlık hizmetlerindeki artan gereksinimin karşılanması için halkın doktor, hemşire ve hastabakıcı olması yönünde ilgisinin artırılması amaçlanmıştır. 1925'den beri

⁷⁸ Mümtaz Faik Fenik, "Bugünkü Japonya", Kızılay, V, Mart 1942, s. 12-14.

⁷⁹ Esmâ Deniz, "Hıristiyan ve İslam Memleketlerinde Hasta Bakımı", Kızılay, IV, Şubat 1942, s.5-7.

⁸⁰ Abidin Daver, "Amerika'dan Birkaç İntiba", Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.3-4. Kızılay dergisinde, Türk gazetecilerin Amerika'nın gelişmişliği ve kozmopolitliği övgüyle anlatılırken, "memlekette yapılan bir dolaşma değil adeta Jules Verne'in meşhur 80 günde devr-i alem romanını andırıyor" denilerek duyulan hayranlık belirtilmiştir.

⁸¹ Yunus Nadi, "Ne İçin Harb?", Cumhuriyet, 11 Ağustos 1939.

⁸² "Kamp Gören Üniversitelilerin Töreni", Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.6.

öğrenci yetiştiren Kızılay Cemiyeti, savaş sırasında yetiştirdiği öğrenci sayısını arttırmış ve çok sayıda başarı öyküsünü, hemşirelerle gerçekleştirilen röportajları Kızılay dergisinde okuyucuya sunmuştur. Bu yazılarda hemşirelerin görevleri ve onların hedefleri hakkında önemli mesajlarla okuyucunun bilinç düzeyini yükseltmek aynı zamanda toplumsal sosyalizasyonu da arttırmaya katkıda bulunmak hedeflenmiştir.⁸³

Kızılay dergisinde hemşirelik hizmetlerinin çok yönlü olduğu çeşitli örneklerle açıklanarak geniş bir hizmet yelpazesinin varlığı ifade edilmiştir. Örneğin dergide yer alan askeri alanda hemşirelik hizmeti veren Amerikan ordusundaki okulun niteliği, eğitimi, ordu ve millete faydaları “Bulletin d’information des infirmieres de la Croix” dergisinden yapılan çevriyle verilmiştir.⁸⁴ Öte yandan Türkiye’nin koşullarına uygun ve dönemin Köy Enstitü’leriyle işbirliği ve hukuki düzenlemelerin yapılmasıyla gerçekleştirilebilecek köy hemşireliği Kızılay’ın kapsamlı bir halk sağlığı ihtiyacına çözüm arayışı olarak sunulmuştur. Kızılay dergisinde, köy davasında bir rol üstlenilmesi gereği, köylüye sağlık ve temizliği öğretecek hemşirelere duyulan ihtiyaç anlatılarak, köyde en basit bir sağlık kaidesinin bilinmemesinden kaynaklanan problemler, temizlik ve bakımdan mahrum ortamların insanları mutsuz ettiğine kadar birçok sorunun çözümüne ilişkin esaslar vurgulanırken köy hemşirelerinin görevinin zorlukları da belirtilmiştir.⁸⁵ Kızılay dergisinde, yeni yetişen neslin bu meslekleri seçerek maddi zevkin yanında insanlığa büyük hizmet etmede duyacakları manevi zevk de anlatılmıştır.⁸⁶ Yazılarda, savaşta ve barışta fedakarlık, kahramanlık ve feragat örnekleri göstereceklerine ant içen hemşirelerin ve hastabakıcıların görevlerini başarıyla yapacakları beklentisi, kep törenlerinde duyulan milli gurur, manevi haz etkili yazılar ve fotoğraflarla sunulmuştur.⁸⁷ Bu yönüyle Kızılay’ın okullarında yetişen hemşirelerin diploma törenleri her yıl büyük bir coşkuyla kutlanmış ve üç

⁸³ “Kızılay hemşireleriyle Bir Konuşma”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.7; “Almanya’daki Sahra Hastanesi Hemşireleriyle Beraber”, Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.112-115; “Savaşlarda Hemşireler Esaslı Rol Oynuyorlar”, Kızılay, XXI, Eylül 1946, s.11.

⁸⁴ “Amerikan Ordusu”, Kızılay, XIV, Temmuz 1944, s.52-54.

⁸⁵ Veda Nedim Tör, “Köy Hemşireleri”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.3; “Hemşirelerin Harpteki Başarıları”, Kızılay, XIX, Mart 1946, s.14-15.

⁸⁶ “Doktor Olmak istiyorum Hemşire Olmak İstiyorum”, Kızılay, II, İlkânun 1941, s.10.

⁸⁷ Esmâ Deniz, “Kep Töreni”, Kızılay, II, İlkânun 1941, s.16-17.

yıllık eğitimden sonra göreve hazır gençlerin kep ve yemin törenleri dergide geniş yer tutmuştur.⁸⁸ Dergide yer alan yazılarda, savaş döneminde hemşirelerin nasıl yetiştirildiği,⁸⁹ hemşire olmanın bahtiyarlığı ve önemine ilişkin örneklerin yanında, dönemin Cumhurbaşkanı'nın eşi Mevhibe İnönü'nün Hemşire okulunu ziyareti ve konuşmasında hemşirelik mesleğinin vatan hizmetindeki rolünü vurgulaması Kızılay'ın faaliyetlerinin devletin üst yönetimince takdirle karşılandığı şeklinde değerlendirilmiştir.⁹⁰

Tüm zorluklarına rağmen savaşın ortalarında yetiştirdiği hemşire sayısını iki katına çıkaran Kızılay Cemiyeti, hemşire olmak isteyenler için dergisinde başvuru koşullarını tam sayfa olarak yayınlamış ve hemşire olmak isteyenlerin İstanbul'da Kızılay Hemşire Okulu'na müracaat etmelerini önermiştir.⁹¹ Kızılay dergisinin de katkılarıyla kamuoyunda önemleri gittikçe belirgin hale gelen hemşire ve hastabakıcılar 1941 yılındaki Cumhuriyet Bayramı'nda Taksim'deki resmigeçide ilk kez katılmışlardı.⁹²

b-Sosyal Yardımlaşma ve Gönüllü Faaliyetleri Arttırma: Kızılay dergisinde halk sağlığıyla yakından ilgili olan beden ve ruh sağlığının korunması, savaşın olumsuz etkileri karşısında doğru beslenme, bulaşıcı hastalıklara karşı önlem alınması ve sivil savunma gibi toplumun tümünü etkileyen sorunlarla mücadele etmede ortak gayret ve gönüllü çalışmalar ele alınmıştır. Dergide halk, ağız sağlığından⁹³ beden eğitimi ve spor konusuna,⁹⁴ yardımlaşmanın öneminden⁹⁵

⁸⁸ "Kızılay'ın Yetiştirdiği Hemşireler", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.13; "Hemşireliğin Sosyal ve Sağlık Cepheleri", Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.99-104.

⁸⁹ "Bu Harpte Hemşireler Nasıl Yetiştirildiler", Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.134-135.

⁹⁰ Esmâ Deniz, "Hemşire Olmak Bahtiyarlığı", Kızılay, XI, Ekim 1943, s.5.

⁹¹ Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.122.

⁹² "1 Ayda Kızılay", Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.9.

⁹³ "Gençlik Kızılayı Sahifesi; Ağız Salığı", Kızılay XV, ilkteşrin 1944, s.77.

⁹⁴ Nüzhet Baba, "Spor Konuşmaları", Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.15; Nüzhet Baba, "Türklerde Spor İdeali", Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.17.

⁹⁵ Zuhuri Danışman, "Türklerde Yardımlaşma", Kızılay, XI, Ekim 1943, s.17; Sadi İrmak, "Yardım Ödevi", Kızılay XV, İlkteşrin 1944, s.64-65; "Kızıllaç ve Sosyal Yardım", Kızılay, XIX, Mart 1946, s.5-8.

sosyal yardımlaşmanın tarihi gelişimine⁹⁶ kadar çok sayıda konuyla bilgilendirilmiştir. Gençler ve kadınların gönüllü çalışmaları ayrı başlıklar altında ele alınarak Türkiye’den olduğu kadar diğer ülkelerden seçilen örneklerle anlatılmıştır. Örneğin Çin Kızılhaç’ının daha savaş başlamadan önce 160 kadar harp hastanesi kurması, İtalya’da ziyaretçi hastabakıcı ve hemşirelik teşkilatının başarılı kurslar düzenlemesi, İngiliz Kızılhaç’ının ihtiyar kadın ve çocuklara ülkenin her yerinde kurduğu yurtlarda yardım sunması ele alınmıştır.⁹⁷

Dergi’de Kızılhaç’ın doğrudan kendisinin kurduğu veya desteklediği birçok kurum ve yardım organizasyonların çalışmalarına da değinilmiştir. Savaş ortamının zorunlu kıldığı bu organizasyon örnekleri arasında; Macaristan’da kurulan istihbarat servisiyle kayıpların aranarak yurt içi ve dışından yapılan binlerce başvurunun sonuçlandırılması; Almanya’da kurulan okullarda çok sayıda gönüllü sağlık elemanı yetiştirilmesi; İngiltere’de yorgunluktan ve gıdasızlıktan güçsüzleşen sivil halka “Sivil Müdafaa Yardımcılarını Himaye” cemiyeti gibi teşekküllerin kurulması; Meksika Kızılhaç cemiyetinin düzenlediği etkinliklerle maddi yardım toplayıp tıbbi aletler alması; Fransız Kızılhaç’ının yeni doğacak çocukları korumak için teknik bir komite kurması; Kuzey Afrika’da çocuklara çeşitli yardımların yapılması; bazı ülkelerde bombardımana uğrayan çocuklara ve annelerinin ihtiyaçlarının karşılanması; Norveç’in komşusu İsveç için ülkesinde kantin hizmeti vermesi; Kanada’da halkın sıhhi beslenmesi için bir milli komitenin çalışmaya başlaması⁹⁸ bulunmaktadır. Kızılhaç haberlerinde köylerdeki yardım teşkilatları örnek verilerek savaş ortamında her yerin savaş alanı olabileceği ve bu durumda halkın cephe gerisinde neler yapması gerektiği yani bir tür sivil savunma ve kurtarma bilgisi de okuyucuya verilmiştir.⁹⁹ Milletın Kızılhaç’a duyduğu güven ve yardımlarının yanında bu yardımseverlerin görev duygusu da kuvvetlendirilmek istenmiştir.¹⁰⁰

⁹⁶ Mevhibe Ergin, “Sosyal Yardımın Tarihi Gelişimi”, Kızılhaç, XII, Son Kanun 1944, s.5; “İnsanlık Duygusunun Gelişimi Bakımından Kızılhaç”, Kızılhaç, XIX, Mart 1946, s.9-11.

⁹⁷ Kızılhaç, II, İlkânun 1941, s.14.

⁹⁸ Fuat Kerman, “Macar Kızılhaç Cemiyeti Haber Alma Merkezinden”, Kızılhaç, XI, Ekim 1943, s.20-22.

⁹⁹ “Kızılhaç Dünyasında”, Kızılhaç, VI, Ağustos 1942, s. 14-15.

¹⁰⁰ “Köylü ve Kızılhaç”, Kızılhaç, VI, I. Teşrin 1942, s.4.

Savaş sırasında erkeklerin büyük bir kısmının silâh altına alındığı düşünüldüğünde cephe gerisinde önemli hizmetler sunabilecek kadınların çalışmaları Kızılay dergisinin değindiği en önemli konular arasındadır. Genellikle cephe gerisinde kadınların gücünden yararlanan Kızılhaç ve Kızılay “*savaş ve kadın*” konusunu özel bir önemle okuyucuya sunmuş verilen çok sayıda fotoğrafla kadının savaşta üstlendiği rolü ile vatan hizmetinde en az erkekler kadar emek harcadığını göstermiştir.¹⁰¹ Amerika Kızılhaç’ında çalışan kadınların hastanelerde yaralı askerlere gönüllü olarak moral destekte buldukları,¹⁰² geri hava hizmetinde veya gemilerde çalışan hastabakıcı kadınların¹⁰³ katkıları örnek olarak verilmiştir.

Doğrudan savaşa girmemesine rağmen savaşın olumsuzluklarından etkilenen Türkiye’de gençliğin gücü ve dinamizmi de ele alınan konular arasındaydı. 1943 yılına ait Cumhuriyet bayramı kutlamalarında Kızılay; “*harbin bütün çılgınlıklarından uzakta, barışın nimetlerinden imkan elverdiği kadar faydalanan...*” Türkiye’nin savaşa girmeyerek insanların canını, yurdunu koruduğunun önemini anlatmış,¹⁰⁴ barışın koruması için münevver gençliğin gücünden bahsetmiştir. Kızılay dergisinde, Ankara Ulus’ta düzenlenen geçit resmi fotoğrafları¹⁰⁵ yayınlanmış, 1943’de 1800 genç subayın diploma töreni, Ankara’daki kutlamalar,¹⁰⁶ güçlü ordunun varlığı, üzerinde durulan konular arasında yer almıştır. Gençliğin gücünün korunması ve savaş koşullarının olumsuzluklarından fazla etkilenmemesi için Kızılay’ın aşhaneleri fakirlere¹⁰⁷ olduğu kadar binlerce öğrenciye de günlük sıcak yemek fırsatı vermesi, yoksul üniversite öğrencileri için Türkiye’nin çeşitli illerinde aşevleri açması¹⁰⁸ dergide örneklerle sunulmuştur. Hatta Kızılay dergisi, savaş zamanında beslenmenin diğer zamanlardan farklı olduğunu Kızılhaç’ın çalışmalarıyla örneklendirmiştir.¹⁰⁹

---

¹⁰¹ “Harp ve Kadın”, Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.24.

¹⁰² Abidin Daver, “Çalışan Kadın”, Kızılay IX, Mayıs 1943, s.6.

¹⁰³ “Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay IX, Mayıs 1943, s.10-11.

¹⁰⁴ “XX ci Cumhuriyet Yılında Kızılay”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.1.

¹⁰⁵ “Kamp Gören Üniversitelilerin Töreni”, Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.6.

¹⁰⁶ “Yedek Subay Okulunda”, Kızılay IX, Mayıs 1943, s.13.

¹⁰⁷ “Kızılay Aşhaneleri”, Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.3; Faruk Fenik, “Kızılayın Yoksullar İçin Kaynıyan Kazanları”, Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.8.

¹⁰⁸ Ahmet İhsan, “Yoksul Üniversite Talebesi İçin”, Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.6.

¹⁰⁹ “Harp Zamanlarında Beslenme”, Kızılay, XII, Son Kanun 1944, s.10.

Kızılay dergisi, gençliğin zinde tutulması için beslenme ve bakımın yanında beden gelişiminin önemini de dikkat çekerek yapılan atletizm¹¹⁰ ve koşu yarışmalarını övgü dolu fotoğraflarla okuyucuya duyurmuştur.¹¹¹ Eğitimin her kademesindeki okul çocuklarının bilgilendirilmesi, gençlerin yurt bilgisi kadar sıhhi bilgiler de alması¹¹² için Kızılay, eğitim ve gönüllü çalışmalarında kendisinin ve dünyanın her yerinden Kızıllaç'ın başarılı örneklerini kamuoyuna göstermiştir. Bu yönüyle Kızılay'ın çocuk kampları ve gençlik kampları, burada düzenlediği programlar hemen hemen her sayıda yer verilen önemli konular olmuştur.¹¹³

Kızılay'ın sayfalarına taşıdığı dönemin sosyal sorunları arasında okuma-yazma oranının düşüklüğü ve yetersizliği de bulunduğundan,¹¹⁴ çeşitli konularda "Biraz Tarih" başlıklarıyla tarihsel bilgi,¹¹⁵ Kızılay'ın çalışmalarıyla¹¹⁶ ilgili "Gökten İnen Ay" gibi hikayeler,¹¹⁷ dayanışmayı anlatan masallar¹¹⁸ hatta hayvan sevgisi¹¹⁹ halkın ilgisini çekecek şekilde anlatılmıştır. Dergide ele alınan konular, Kurtuluş Savaşı'nın haritalar ve dünya tarihiyle ilişkilendirilerek anlatıldığı örnekte olduğu gibi bazen oldukça detaylı işlenmiştir.¹²⁰ Sosyal sorumlulukları arttırmak amacıyla Kızılay dergisi, düzenlenen çeşitli etkinliklere yer vererek Türk halkına savaşa karşı milli kenetlenme ile sorunların üstesinden gelme cesaret ve bilinci kazandırmayı hedeflemiştir.¹²¹ Bu yönüyle Kızılay Haftası'nda tüm yurttaki

¹¹⁰ "Ankara'da Yapılan Büyük Atletizm Birincilikleri" Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.8.

¹¹¹ "Büyük İnönü Koşusu", Kızılay IX, Mayıs 1943, s.15.

¹¹² "Sıtmaya Karşı Petrol", Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.136-138; "Fare Tehlikesi", Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.139-140.

¹¹³ F. A. "Kızılay Çocuk Kampları", Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.6-7; Muhiddin Himmetoğlu, "Gençlik Kurumunda Hareketler", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.22.

¹¹⁴ Server İskit, "Okuyanlarımıza Okunanlarımıza Dair", Kızılay, II, İlkânun 1941, s.18.

¹¹⁵ Esmâ Deniz, "Biraz Tarih", Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.10-11.

¹¹⁶ Haydar Kermen, "Kızılay Tarihine Giriş", Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.116-118.

¹¹⁷ Cahit Uçuk, "Gökten İnen Ay", Kızılay, V, Mart 1942, s.21.

¹¹⁸ Ş. Taylan, "Tülin ile Doğan", Kızılay, V, Mart 1942, s.23.

¹¹⁹ "Hayvanları Sevelim, Onlara Acıyalım", Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.9.

¹²⁰ Dr. Hamdi Dilevurgun, "Kurtuluş Savaşları Arasında", Kızılay, XII, Son Kanun 1944, s.1-4.

¹²¹ Kızılay'da yer alan kısa sözlerle halk Kızılay konusunda aydınlatılmış ve yardıma yönlendirilmiştir. Örneğin çeşitli sayılarında; "Felaket günlerinde en yakın yardımcınız Kızılaydır", "Yoksullara, felaket çekenlere daima yardıma koşan Kızılay'a üye olmağı unutmayın", "Yangın sel ve deprem felaketlerinde Kızılay'ın yaptığı yardımlarda kendi payı da olduğunu düşünmek! İşte Kızılay üyeleri için en büyük vicdan hazzı",

yardımlar, yıllara göre artan üye sayısı il ve ilçelerin isimleriyle belirtilmiş,¹²² Kızılay Cemiyeti Umumi Meclisi'nin yeni döneme ilişkin değerlendirmelerine yer verilmiş,¹²³ Kızılay'ın II. Dünya Savaşı'na rağmen gelirlerini önemli miktarda arttırması Cemiyet'e duyulan güven ve önemsenme işareti¹²⁴ sayılmıştır.

4-Türkiye'nin Savaşa Girmesi ve Savaşın Ertesinde Kızılay Dergisi

İngiliz ve Amerika'nın diplomatik baskısı ve Almanya ve Japonya'nın yenilgi işaretleri sonrasında 4-11 Şubat 1945 Yalta görüşmelerinde "*1 Mart 1945 tarihinden önce Almanya'ya savaş ilan eden ülkelerin devletlerarası barış örgütüne katılabilecekleri*" kararı üzerine Türkiye, 23 Şubat 1945'de Almanya'ya savaş ilan etmişti.¹²⁵ II. Dünya Savaşı'nın siyasi, sosyal ve ekonomik zorluklarıyla ilgilenen Kızılay Cemiyeti, faaliyetlerine savaşa girdikten sonra artan miktarda devam etmiş,¹²⁶ savaş bittikten sonra da Avrupa başta olmak üzere birçok ülkeye gönderdiği yardımlarla yaraları sarmaya katkıda bulunmuştur.¹²⁷ 15 Ekim-3 Kasım 1945 tarihlerinde Cenevre'de yapılan Cenevre Kızılhaç ve Kızılay İstişare Konferansı ile savaş sonrası yeni bir teşkilatlanmanın gündeme gelmesi, yapılan birçok toplantı sonrasında 12 Ağustos 1949'da Cenevre Antlaşması'nın imzalanması¹²⁸ derginin ele aldığı savaş sonrası başlıca gelişmeler arasında yer almıştır.

Savaşın bitmesine çok yakın bir dönemde Müttefikler yanında savaşa katılan Türkiye'nin durumu Kızılay dergisinde ele alınarak; II. Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin izlediği politikanın başarısı,¹²⁹ ülkenin kazanımları radyo

---

Kızılay'a üye olunuz hayır işlerinde o sizin elinizdir" gibi vurgulu cümleler tekrar edilmiştir.

¹²² "Kızılay Haberleri", Kızılay, XII, Son Kanun 1944, s.11-13.

¹²³ "Kızılay Cemiyeti Umumi Meclisinin 1944 Senesi Toplantısı", Kızılay, XIII, Nisan 1944, s.17-18.

¹²⁴ Bulut, "Cumhuriyet'in Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Gençlik Kampları", s.109-110.

¹²⁵ Erik J. Zürcher, Turkey A Modern History, 2003, New York, s.213.

¹²⁶ Bulut, "Cumhuriyet'in Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Gençlik Kampları", s.104.

¹²⁷ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.110-112.

¹²⁸ Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı, s.140-159.

¹²⁹ Zürcher, Turkey A Modern History, s. 214.

konuşmalarında ve sunuş yazılarında övgüyle dile getirilmiştir.¹³⁰ “6 yıl süren boğuşmanın sükûn devrindeyiz” diyen Kızılay, bu durumu “belki yıllar sürecek bir barış devrinin başlangıcı saymak”¹³¹ temennisiyle okuyucusuna ulaştırırken Türk Kızılay’ının bütün faaliyetlerini de özetlemiştir. Kızılay dergisinin üzerinde durduğu savaş sonrası çözülmesi gereken sorunlar arasında; özellikle sıhhi konular başı çekmekte olup,¹³² Avrupa’nın temel gereksiniminin karşılanması,¹³³ savaş sonrası dönemde Kızılhaç ve Kızılay’ın yeniden şekillendirilmesi konuları bulunmaktaydı. Dolayısıyla Kızılay dergisi, sürdürülen uluslararası görüşme, toplantı ve sözleşmeleri,¹³⁴ Kızılay ile Kızılhaç arasındaki ilişkilerini¹³⁵ sık sık gündeme getirilmiş, Amerika’dan seçilen örneklerin sayısını belirgin şekilde arttırırken, Kızılhaç’ın faaliyetlerine de değinmiştir.

SONUÇ

XIX. yüzyılda Avrupa’da Kızılhaç Cemiyet’lerinin kurulduğu bir dönemde varlık göstermeye başlayan Kızılay, doğal afetlerde olduğu gibi savaşlarda da insanlara yardım etmiş, geniş çaplı olumsuzluklara karşı yurt içi ve yurt dışında mücadele vermiştir. I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı döneminde başarılı çalışmalarda bulunan Kızılay Cemiyeti, Türkiye’nin doğrudan doğruya bir savaşa girmediği II. Dünya Savaşı döneminde de yurt içi ve dışındaki hizmetlerini sürdürmüştür. Kızılay Cemiyeti, savaşın koşullarından çok yönlü etkilenen Türkiye’de halkın sıhhi konular başta olmak üzere çeşitli alanlarda

¹³⁰ “Kızılay Haftasındaki Radyo Konuşmaları”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.123-128.

¹³¹ “Kızılay Haftasındaki Radyo Konuşmaları”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.126.

¹³² “Avrupa Çocuklarının Sefaleti”, Kızılay, XXII, Aralık 1946, s.7; “II inci Dünya Savaşının Öksüz, Sakat ve Sefil Bıraktığı Çocukların Açıklı Durumu”, Kızılay, XXVI, Aralık 1947, s.42; “Avustralya’da Kan Verme Teşkilatı”, Kızılay, XXII, Aralık 1946, s.17; “Bazı Avrupa Ülkelerinin Sağlık Durumu ve İlaça Olan ihtiyaçları”, Kızılay, XXIII, Mart 1947, s.13-15; “Harb Cephesinde Akıl Hastalıkları Tedavisi”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.132; “Hiroshima ve Nagasaki’ye Atılan Atom Bombasının Husule Getirdiği Yara Tipleri”, Kızılay, XXIII, Mart 1947, s.11; “Yıkılmış Şehirlerde Nasıl Yaşanıyor”, Kızılay, XXIII, Mart 1947, s.10.

¹³³ Dr. Robert Boehringer, “Kıt’a Avrupasına Yiyecek, Giyecek Ve Yakıt Temini”, Kızılay, XX, Haziran 1946, s.2-17.

¹³⁴ “Kızılay ve Kızılhaç”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.144-146; “Stokholm’de Kızılhaç Gençlik Toplantısı”, Kızılay, XXII, Aralık 1946, s.4-5.

¹³⁵ “Kızılhaçlar ve Kızılaylar Birliği Genel Kurulu Başkanı Barış Lehinde Bir Hitapta Bulunuyor”, Kızılay, XXIII, Mart 1947, s.7; “Kızılay ve Kızılhaç Haberleri”, Kızılay, XXIV, Haziran 1947, s.17.

bilgilendirilmesi, olası bir savaşa hazırlanması, gönüllülük çalışmalarının arttırılması ve sosyal yardımlaşmanın ulusal ve uluslararası düzeyde genişletilmesi için çalışmıştı. Özellikle Kızılay'ın süreli yayını olan Kızılay dergisiyle Türkiye'nin tarafsızlık prensiplerine bağlı kalınarak savaşa ilişkin gelişmeler okuyucuya aktarılmış ve Kızılay Cemiyeti'nin gösterdiği başarılarla dünya ülkeleri arasında Türkiye'nin saygın bir yere ulaşmasına katkıda bulunmasına değinilmiştir.

Kızılay dergisi, savaş boyunca taraflara ilişkin bilgileri, teknolojik gelişmeleri, Kızılhaç ve Kızılay Cemiyeti arasındaki işbirliğini, milletin sağlık, kültür ve dayanışma ihtiyaçlarını satırlarına taşımış, savaş sonrasında ise yaraların sarılması ve uluslararası çalışmaların takibi ile ilgili gelişmeleri okuyucusuna ulaştırmayı sürdürmüştür. Dergi, 6 yıl süren ve 50 milyondan fazla insanın hayatını kaybettiği insanlığın en büyük felaketlerden biri olan¹³⁶ II. Dünya Savaşı'nda insanlığın ölmediğini gösteren örneklerle savaşı ele alan dönemin süreli yayınlarından biri olmuştur.

---

¹³⁶ The Encyclopedia of Weapons of World War II, General Editor: Chris Bishop, New York, 1998, s.7.

KAYNAKÇA

“1 Ayda Kızılay”, Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.9.

“1 Cumhuriyet Yılında Kızılay yurdun içinde ve dışında muhtaç olan kimselere 2.772.572 liralık yardım yaptı”, Kızılay, I, Aralık 1941, s.3-5.

“Almanya’daki Sahra Hastanesi Hemşireleriyle Beraber”, Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.112-115.

“Amerikan Ordusu”, Kızılay, XIV, Temmuz 1944, s.52-54.

“Amerikan Ordusunda Tropikal Hastalıklarla Nasıl Mücadele Ediliyor?”, Kızılay, X, Ağustos 1943, s.16-17.

“Ankara’da Yapılan Büyük Atletizm Birincilikleri” Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.8.

“Avrupa Çocuklarının Sefaleti”, Kızılay, XXII, Aralık 1946, s.7.

“Avustralya’da Kan Verme Teşkilatı”, Kızılay, XXII, Aralık 1946, s.17.

“Batı Cephesinin Sıhhi İşleri”, Kızılay XV, ilkteşrin 1944, s. 72-75.

“Bazı Avrupa Ülkelerinin Sağlık Durumu ve İlaça Olan ihtiyaçları”, Kızılay, XXIII, Mart 1947, s.13-15.

“Bir İnsaniyet Vazifesi”, Kızılay, V, Mart 1942, s.6-8.

“Bir Yılda Kızılay”, Kızılay, V, Mart 1942, s.2-4.

“Bit Nasıl Ölür”, Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.9-10.

“Bu Harpte Hemşireler Nasıl Yetiştirildiler”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.134-135.

“Büyük İnönü Koşusu”, Kızılay IX, Mayıs 1943, s.15.

“Cephe Gerisinde ve Cephede Kızıllaç”, Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.19.

“Doktor Olmak istiyorum Hemşire Olmak İstiyorum”, Kızılay, II, İlkânun 1941, s.10.

“Dünyada Gençlik Kızıllaç Türkiye’de Gençlik Kızıllaç Kurumları”, Kızılay, V, Mart 1942, s. 9-10.

“Fare Tehlikesi”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.139-140.

“Gençlik Kızıllaçı Sahifesi; Ağız Salığı”, Kızılay XV, ilkteşrin 1944, s.77.

“Harb Cephesinde Akıl Hastalıkları Tedavisi”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.132.

“Harbin En Korkunç Silahı Zehirli Gaz”, Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.20.

“Harp ve Kadın”, Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.24.

“Harp Zamanlarında Beslenme”, Kızılay, XII, Son Kanun 1944, s.10.

“Hayvanları Sevelim, Onlara Acıyalım”, Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.9.

“Hemşirelerin Harpteki Başarıları”, Kızılay, XIX, Mart 1946, s.14-15.

“Hemşireliğin Sosyal ve Sağlık Cepheleri”, Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.99-104.

“Hiroshima ve Nagasaki’ye Atılan Atom Bombasının Husule Getirdiği Yara Tipleri”, Kızılay, XXIII, Mart 1947, s.11.

“II inci Dünya Savaşının Öksüz, Sakat ve Sefil Bıraktığı Çocukların Açıklı Durumu”, Kızılay, XXVI, Aralık 1947, s.42.

“İnsanlık Duygusunun Gelişimi Bakımından Kızılay”, Kızılay, XIX, Mart 1946, s.9-11.

“Kamp Gören Üniversitelilerin Töreni”, Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.6.

“Kazaya Uğrıyan Pilatlar Nasıl Kurtarılıyor?”, Kızılay, II, İlkânun 1941, s.14-15.

“Kızılay Aşhaneleri”, Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.3.

“Kızılay Cemiyeti Umumi Meclisinin 1944 Senesi Toplantısı”, Kızılay, XIII, Nisan 1944, s.17-18.

“Kızılay Haberleri”, Kızılay, XII, Son Kanun 1944, s.11-13.

“Kızılay Haftasındaki Radyo Konuşmaları”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.123-128.

“Kızılay Hemşireleriyle Bir Konuşma”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.7.

“Kızılay ve Kızılhaç Haberleri”, Kızılay, XXIV, Haziran 1947, s.17.

“Kızılay ve Kızılhaç”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.144-146.

“Kızılay’ın Yetiştirdiği Hemşireler”, Kızılay, X, Ağustos 1943, s.13.

“Kızılhaç Dünyası”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.14.

“Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay IX, Mayıs 1943, s.10-11.

“Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay, I, Kasım 1941, s.12-13.

“Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay, II, İlkânun 1941, s.12-13.

“Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.12-14.

“Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay, V, Mart 1942, s. 6-17.

“Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay, VI, Ağustos 1942, s. 14-15.

- “Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.12-13.
- “Kızılhaç Dünyasında”, Kızılay, X, Ağustos 1943, s.14-15.
- “Kızılhaç ve Sosyal Yardım”, Kızılay, XIX, Mart 1946, s.5-8.
- “Kızılhaçlar ve Kızılaylar Birliği Genel Kurulu Başkanı Barış Lehide Bir Hitapta Bulunuyor”, Kızılay, XXIII, Mart 1947, s.7.
- “Köylü ve Kızılay”, Kızılay, VI, I. Teşrin 1942, s.4.
- “Lekeli Hummayı Ortadan Kaldıralım”, Kızılay, XVI, Ocak 1945, s.89.
- “Okyanoslar Meydan Muharebesi”, Kızılay, VI, Ağustos 1942, s.19-20.
- “Pasifik Lügati”, Kızılay, IV, Şubat 1942, s.14-15.
- “Rakamlar Konuşuyor”, Kızılay, II, ilkkânun 1941, s.21.
- “Sağlık Bahisleri”, Kızılay, XVI, Ocak 1945, s.99.
- “Savaşlarda Hemşireler Esaslı Rol Oynuyorlar”, Kızılay, XXI, Eylül 1946, s.11.
- “Sihhiye Uçakları”, Kızılay, XIII, Nisan 1944, s.32-33.
- “Sıtmaya Karşı Petrol”, Kızılay, XVIII, Aralık 1945, s.136-138.
- “Stokholm’de Kızılhaç Gençlik Toplantısı”, Kızılay, XXII, Aralık 1946, s.4-5.
- “Tıp Aleminde Mühim Bir Keşif”, Kızılay, X, Ağustos 1943, s.20-21.
- “XX ci Cumhuriyet Yılında Kızılay”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.1.
- “Yedek Subay Okulunda”, Kızılay IX, Mayıs 1943, s.13.
- “Yıkılmış Şehirlerde Nasıl Yaşanıyor”, Kızılay, XXIII, Mart 1947, s.10.
- “Yunanistan’a Gönderilen Yiyecekler”, Kızılay, V, Mart 1942, s.25.
- “Amerikan Ordusunda Grip Aşısı”, Kızılay, XX, Eylül 1946, s.9.
- “Hastalıktan Korunma Bakımından Yeni Zaferler”, Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.107-108.
- Ada, Hüsnü, *The First Ottoman Civil Society Organization in The Service Of The Ottoman State: The Case of the Ottoman Red Crescent*, Sabancı Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004.
- Akgün Seçil - Uluğtekin Murat, *Hilal-i Ahmer’den Kızılay’a*, Ankara, 2000.
- Barlas, İhsan, “Esir Mübadelesi ve Kızılay”, Kızılay, X, Ağustos 1943, s.4-5.
- Boehringer, Robert, “Kıt’a Avrupasına Yiyecek, Giyecek Ve Yakıt Temini”, Kızılay, XX, Haziran 1946, s.2-17.

Bulut, Taner, “Cumhuriyet’in Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Gençlik Kampları”, Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, VI/14, Bahar 2007, s.103-135.

Çapa, Mesut, Kızılay (Hilal-i Ahmer) Cemiyeti (1914/1925), Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1989.

Danışman, Zuhuri, “Türklerde Yardımlaşma”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.17.

Daver, Abidin, “Çalışan Kadın”, Kızılay IX, Mayıs 1943, s.6.

Daver, Abidin, “Denizcilik Bahisleri”, Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.2.

Daver, Abidin, “Amerika’dan Birkaç İntiba”, Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.3-4.

Daver, Abidin, “Amerikan Hava Sıhhiye Teşkilatı”, Kızılay, X, Ağustos 1943, s.10-11.

Daver, Abidin, “Atlantik Deniz Muharebesi”, Kızılay, II, İlkkanun 1941, s.2-3.

Daver, Abidin, “Okyanuslarda Harp”, Kızılay, IV, Şubat 1942, s.2-3.

Deniz, Esmâ, “Biraz Tarih”, Kızılay, III, Son Kanun 1942, s.10-11.

Deniz, Esmâ, “Hemşire Olmak Bahtiyarlığı”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.5.

Deniz, Esmâ, “Hıristiyan ve İslam Memleketlerinde Hasta Bakımı”, Kızılay, IV, Şubat 1942, s.5-7.

Deniz, Esmâ, “Kep Töreni”, Kızılay, II, İlkânun 1941, s.16-17.

Deniz, Esmâ, “Kızılhaç-Ay Nasıl doğdu? Nasıl kuruldu?”, Kızılay, I, Kasım 1941, s.6-7.

Dilevurgun, Hamdi, “Kurtuluş Savaşları Arasında”, Kızılay, XII, Son Kanun 1944, s.1-4.

Dr. Besim Ömer Paşa, Hanımefendilere Hilal-i Ahmer’e Dair Konferans, (Hazırlayan:İsmail Hacıfettahoğlu), Ankara, 2007.

Dr. Besim Ömer Paşa, Hilal-i Ahmer’e Dair Konferans, (Hazırlayan:İsmail Hacıfettahoğlu), Ankara, 2007.

Ergin, Mevhibe, “Sosyal Yardımın Tarihi Gelişimi”, Kızılay, XII, Son Kanun 1944, s.5.

Esen, Mekki Sait, “Esir Değişimi”, Kızılay IX, Mayıs 1943, s.3-5.

F. A. “Kızılay Çocuk Kampları”, Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.6-7.

Fenik, Faruk, "Kızılayın Yoksullar İçin Kaynıyan Kazanları", Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.8.

Fenik, Mümtaz Faik, "Bayram Günleri ve Kızılay", Kızılay, I, Kasım 1941, s.1.

Fenik, Mümtaz Faik, "Bugünkü Japonya", Kızılay, V, Mart 1942, s. 12-14.

Fishbein, Morris, "Amerika'nın Sağlık Alanında 1943 İlerlemeleri", Kızılay, XIV, Temmuz 1944, s.51-52.

Gönenç, Remzi, "Havacılık Tababeti", Kızılay, XIV, Temmuz 1944, s.41-43.

Hart, Liddell, II. Dünya Savaşı Tarihi, I, (Çeviren: Kerim Bağrıaçık), İstanbul, 1998.

Hidayet, Ahmet, "Rusya'nın Ekonomik Kaynakları", Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.16-17.

Himmetoğlu, Muhiddin, "Gençlik Kurumunda Hareketler", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.22.

Irmak, Sadi, "Yardım Ödevi", Kızılay XV, İlkteşrin 1944, s.64-65.

İhsan, Ahmet, "Yoksul Üniversite Talebesi için", Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.6.

İskit, Server, "Okuyanlarımıza Okunanlarımıza Dair", Kızılay, II, İlkânun 1941, s.18.

Karaburçak, Bedi, "Harp Esirleri", Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.7.

Kaya, Erol, "Milli Mücadele döneminde hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin Anadolu ve Yunanistan'daki Türk ve Yunan Esirlerine Yaptığı Yardımlar", Turkish Studies,3/2 Winter 2008, s.465-486.

Kerman, Fuat, "Macar Kızıllaç Cemiyeti Haber Alma Merkezinden", Kızılay, XI, Ekim 1943, s.20-22.

Kermen, Haydar, "Kızılay Tarihine Giriş", Kızılay, XVII, Ekim 1945, s.116-118.

Milli Korunma Kanunu, Kanun No: 3780, Düstur, XXI, (III. Tertip), Ankara, 1940, s.433.

Nadi, Yunus, "Ne İçin Harb?", Cumhuriyet, 11 Ağustos 1939.

Nüzhet Baba, "Plajlarda", Kızılay, X, Ağustos 1943, s.8-9.

Nüzhet Baba, "Spor Konuşmaları", Kızılay, VII, I. Teşrin 1942, s.15.

Nüzhet Baba, “Türklerde Spor İdeali”, Kızılay, VIII, Şubat 1943, s.17.

Özbey, Kemal, Türk Asker Hekimliği Tarihi Ve Asker Hastaneleri, I, İstanbul, 1976.

Stage, Harry H. “Sıtmayı Bulaştırmakta Sivrisineğin İnsanlığa Yaptığı Fenalıklar ve Korunma Çareleri”, Kızılay, XIII, Nisan 1944, s.23-29.

Ş. Taylan, “Tülin ile Doğan”, Kızılay, V, Mart 1942, s.23.

Tepekaya, Muzaffer – Kaplan, Leyla; “Hilal-i Ahmer Hanımlar Merkezinin Kuruluşu Ve Faaliyetleri (1877-1923)”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, X, 2003, Konya, s.147-201.

The Encyclopedia of Weapons of World War II, General Editor: Chris Bishop, New York, 1998.

Tör, Vedat Nedim, “Köy Hemşireleri”, Kızılay, XI, Ekim 1943, s.3.

Türkiye Kızılay Derneği 73 Yıllık Hayatı 1877-1949, Ankara, 1950.

Uçar, Aliye, İkinci Dünya Savaşı’nda Cumhuriyet Gazetesinin Dış Politika Değerlendirmesi”, Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.

Uçuk, Cahit, “Gökten İnen Ay”, Kızılay, V, Mart 1942, s.21.

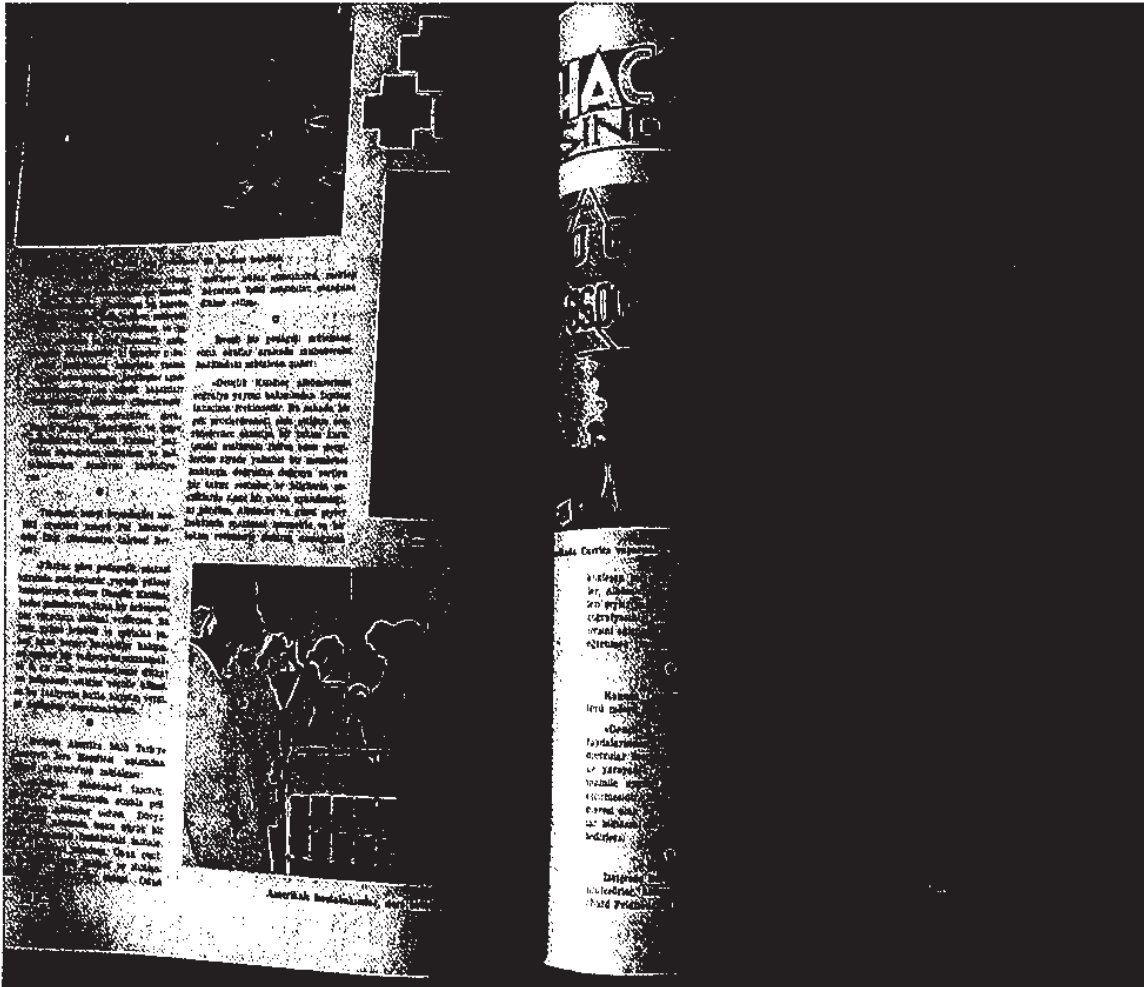
Yaman, Ahmet Emin, “II. Dünya Savaşında Türkiye’de Askeri Mülteciler ve Gözaltı Kampları (1941-1942)”, Ankara üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, XXI/33, Ankara, 2003, s.153 s.143-166.

Yerasimos, Stefanos, Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye (Çeviren Babür Kuzucu), III, İstanbul, 1992.

Zühal Özaydın, Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Salnamesi, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1987.

Zürcher,Erik, J. Turkey A Modern History, New York, 2003.

EKLER

Kızılay,VI, Ağustos 1942, s.12-13.

Kızılay, VIII, Şubat 1943.

**KIZILAY DERGISİNDE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YANSIMALARI
ÖZET**

Doğal afetler, salgınlar ve savaşların getirdiği sorunlarla mücadele, insanlık tarihi kadar eskidir. Bu mücadeleyi kapsamlı organizasyonlarla başarmak amacıyla 1864 Cenevre Sözleşmesi ile Kızılhaç ve takiben Kızılay kurulmuştur. 1868'de kurulan Kızılay teşkilatı, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda olduğu kadar II. Dünya Savaşı'nda ulusal ve uluslararası alanda başarılı çalışmalarda bulunmuştur.

II. Dünya Savaşı'na aktif bir şekilde katılmayan Türkiye, savaşa karşı bazı hazırlıklar yapmış ve Kızılay'dan önemli destek almıştır. Bu desteklerden biri aylık yayınlanan Kızılay dergisiyle verilmiştir. Kızılay dergisi; dünya savaşına ilişkin bilgi vermek, yardımlaşma duygusunu geliştirmek, gönüllü faaliyetleri arttırmak, çocuk, kadın ve gençliğe yeni roller vermek; hemşirelik hizmetleri, sivil savunma konularında halkı eğitmek amacıyla okuyucuya ulaştırılmıştır. Çalışmada; 1940'lı yıllarda yayınlanan Kızılay dergilerindeki, tarafsız bir ülkenin savaş izlenimleri, yardımları, pasif savunma tedbirleri ve savaş bittikten sonra yaraların sarılmasındaki etkinliği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kızılay, II. Dünya Savaşı, Kızılhaç, Kızılay Dergisi.

REFLECTIONS OF THE SECOND WORLD WAR IN KIZILAY JOURNAL**ABSTRACT**

The history of struggle with problems such as natural disasters, epidemics and wars is as old as the human history. Res Cross was founded the Geneva Convention in 1864 with aim to achieve with comprehensive organizations to this struggle. Res Crescent, which was founded in 1868, had successful studies the level of national and international both I. World War and Turkish Independent Struggle and also II. World War.

Turkey, which not actively participated in II. World War has made some preparations for the war and received important support of Red Crescent. One of the supports of Red Crescent on Turkey was monthly Red Crescent Magazine (Kızılay). This magazine has reached the reader with aim to give some information about the world war, to develop solidarity sense, increase volunteer activates, give the new roles the woman, the children and youth, educate of public about nursing service and civil defense. In this study is to determine the effects of wars in the neutral country, and its aids, passive defense precautions and rehabilitations of wounds after the war in the content of Kızılay magazine which published in the 1940's.

Key words: Red Crescent, Kızılay II. World War, Red Cross, Kızılay Magazine.